אבנין ועציו ועפריו מטמאים כשרץ. ואפי' למ"ד בפ"ג דמסכת ע"ז (דף מח:) ע"ז שנתבערה מאליה מותרת הא מוקי לה בירושלמי כגון שהשתחוה לכל אחן ואחן ולכל עץ ועץ ולכל עפר ועפר דהוי ע"ז עלימה*: **אמר** רבה במשא כ"ע לא פליגי דטמטמאה דהא איתקש לנדה. קשה לר"ת מ"ע דרבנן אי אית להו הא דאמר בסוף שמעתין (דף פג:) טומאה דע"ז דרבנן היא ולקולא פ"ג מקשינן א"כ אמאי מטמאה במשא דהיקישא דנדה דאינה לאיבריה והיקישא דשרץ דלא מטמאה במשא ואי סברי רבנן דלאומרא מקשינן אומא דהכי היקשא דנדה לטמוי בהאן מסמא דשרץ לטמוי בכעדשה ולר' עקיבא נמי אי לאומרא מקשינן אמאי אילטריך למימר דהיקישא דשרץ למשמשיה לימא לטמוי בכעדשה ואי לקולא מקשינן לא תטמא אפילו במשא והיקישא דנדה דאינה לאיבריה והיקישא דשרץ דלא מטמא במשא וכן לר' אלעזר אליבא דר' עקיבא וגרסה לר"ת דגרסי' לעיל בספריס אמר רבה תזרס דאמר *קרא בכריהו מיבך כזר לא תאמר לו הכנס אל תאמר לו פירוש כיון דכתיב כבר בריש ומטמאתם את לפוי פסילי כספך וגו' ל"ל תו למימר תזרס כמו דזה אלא לומר שמאד יש להרחיק ואתא למימר הא"ג דשאר קראי מדרשות לקולא משום דטומאת ע"ז דרבנן מנדה ילפינן לחומרא מש"ה קאמר רבה לכ"ע מטמא במשא דאית להו דרשא דתזרס ולרבנן נמי הוה מטמא באהן מסמא כנדה אי לאו דממטטין מדאיתקש לשרץ:

באבן מסמא. פי' בקונטרס אבן מונחת על גבי יתידות ונדה יושבת עליה וכלים תחת האבן ומטמא מוכל אשר יהיה תחתיו וקשה דבמ"כ מפיק אבן מסמא מוכל המשכב וקרא דכל אשר יהיה תחתיו מוקמינן בפרק בנות כותיים (נדה לב:) לעליונו של זב ובמ"כ מוקי לה במרכב ועוד דאי מוכל אשר יהיה תחתיו נפקא א"כ אפי' כלים שאין ראוי למשכב ומושב ובמ"כ מוכח בהדיא דכלים שאין ראויין למשכב ומושב אין להם אפי' טומאה קלה ועוד אמאי נקט אבן אפי' דף ע"ג יתידות נמי ומפרש ר"ת דאבן מסמא היינו אבן גדולה שהיא כבידה ואין הכלים מרגישים כובד הזב והנדה מחמת כובד האבן ומסמא הייט משא גדולה *שלריכה שימה כדכתיב והיתים אבן אחת על פוס *גובא לך קשה דבמ"כ מרבה אבן מסמא מוכל המשכב משמע דמרבה מטעם משכב ומושב ובכל הש"ס משמע דהוי מטעם משא דבמתני' קרי ליה משא וכפ' בתרא דנדה (דף סט:) תנן הזב והזכר מטמאין במשא ומפרש בגמרא מאי משא אבן מסמא ובריש דם הנדה [נדה נה:] ממעטא מדוה מאבן מסמא מוהטשא לאותם ובתוספתא דכלים תניא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו ובריסט הזב ע"ג אבן מסמא והיסט [הייט] משא דאמור בהטור והרוטב (חולין דף קכז:) אטו טשא לאו היסט הוא משמע ע"ג אבן מסמא שהכלים ע"ג האבן אלא שייך כלל למשכב ומושב ועוד דמדרס כלי חרס טהור וי"ל דהא דמרבה בת"כ אבן מסמא מטעם משכב ומושב הייטו כשהזב ע"ג האבן והכלים תחתיה אבל כשיד הטהור או רגלו תחת האבן הוי מטעם משא שהטהור עושה את הטמא או כשאצבעו של זב תחת האבן והכלים עליה טמא מטעם היסט דהייט משא הזב והייטו היסט הזב ע"ג אבן מסמא דתוספתא וא"ת בריש דם הנדה (נדה דף נז:) דממעטא דם הנדה ממשכב ומושב מהיא יושבת מאי פריך תו אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי מטמאה באבן מסמא כיון דכבר מיעט מאבר היא יושבת מדוה ממשכב ומושב היכי סלקא דעתך תו למימר דמטמא באבן מסמא ואור"י דאבן מסמא נפקא לה משום דרשה דלא מטמא אלא אוכלין ומשקין להכי אילטריך התם למעוטי מדוה אף מאבן מסמא שהיא טומאה קלה: **ורבנן** סברי כשרץ כו'. וא"ת אמאי אילטריך שרץ למעוטי אבן מסמא דיפוק ליה מדאיתקש למת (לקמן דף פג:) וי"ל דכיון דגלי לן קרא דבכריהו מיבך כזר דאית לן לאקשויי לנדה לתומרא לא הוה ממעטי ממת אבן מסמא בע"ז כיון דאילטריך היקישא דמת לשיעור כזית א"כ לכדאמר בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מז:) מה ע"ז במאוכר לא מיתסרא אף קבר במתוכר לא מיתסר: **ורבי** עקיבא למאי הלכתא איתקש לשרץ כו'. תימה לר"י מאי קמיבעיא ליה הא אילטריך לאפוקי שלא יטמא בהאהל המת המנדה דאימא לא ילפינן שום קולא דהא בעי רב אחא בר גוריא בסמוך אי יאבה לאבריה אע"ג דנדה אינה לאבריה ויש לומר דלעניין דליכא בע"ז תומרא דמת שפיר ילפינן מנדה ואע"ג דהיקישא דנדה לאומרא קולא נמי אית לן למילף והא דמספקא ליה לענין אבריה משום דלא דמי לאבריה נדה אין אדם יכול להחזירה, ואבריה ע"ז מיהא אומן יכול להחזירה א"כ הא דקאמר למאי הלכתא וכן הא דקא מבעי למסמטין הייטו אתא"ל דילפינן קולא מנדה: **למשמשיה**. פירש בקונטרס שאין כלים המסמטין לע"ז מטמאין לא במשא ולא באבן מסמא משמע דאי לאו דאיתקש לשרץ אבן מסמא ואיתמה דלרבנן דהיקישא דשרץ לא אתא למשמשיה מנלן דמשמטין לא מטמא במשא כמו ע"ז עצמה דלקמן קאמר רב אשי אליבא דרבה משמטין בין אחריס שהסיטו אותן טהורין וגרסה לר"י דאי לאו דאיתקש משמטין לשרץ לא הוה מטמינן להו כלל ורבנן דמטמו למשמשיה מדכתיב שקץ תשקצו כי חרס הוא משמע כל דבר שהוא חרס פירש שאסור בהנאה הוי כשרץ ומשמטין אסור בהנאה וזה לא יתיישב פי' הקונטרס דמכי חרס הוא לא משמע למעוטי משמטין דלא מטמו במשא דאין שום יתור לכך אבל הא דמשמשיה ממא משמע שפיר: **ולוקשה** רחמנא לנבלה. אמאי דהוקשה למת ליכא למיפרך דלוקש לנבלה דהא אילטריך למת דכדרשינן בגמר הדין ובקונט' פי' דהכי פריך ולוקשה לנבלה משום דאז לא הוה צריך לאקושה לשרץ: **ורבי** אלעזר אמר כו'. פי' רבינו שמואל דבמילתיה דר' אלעזר ל"ג ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשיה דהא אילטריך למעוטיה מאבן מסמא כדאמר דכ"ע לא פליגי דלא מטמא באבן מסמא דהא איתקש לשרץ ויש ספריס דל"ג דהא איתקש לשרץ ולפי זה מצינן למימר דטעמא דר' אלעזר דכ"ע לא פליגי דלא מטמא באבן מסמא לאו משום דאיתקש לשרץ אלא בלא שום יתור לא מחמרינן כולי האי לומאות באבן מסמא ולפי זה גרסי' ספיר וי"ל למאי הלכתא כו' והא דפריך בתר הכי ולוקשה רחמנא לנבלה לא פריך לוקשה לנבלה והו לא צריך לאקושה לשרץ דהשתא נמי לא צריך לאקושי משום הכי לשרץ אלא הכי פריך דהוה ליה טפי לאקושה לנבלה דדמיא ממש לנבלה אבל לנדה לא דמיא דנדה מטמאה באבן מסמא מש"כ בע"ז: מיתיבי

סיה שלו ושל ע"ז. סיה חלי מקום הכותל של ע"ז: נדון מפני שלו מפני. המתנה שלו נחשבת כארבע אמות של כניסה לפי שחייבוהו חכמים לארחיקו משלו לארבע אמות וליכנס כולו בתוך שלו: שקץ תשקצנו. לשון שקץ כשרץ שאינו מטמא במשא: נדה מטמאה במשא.

תורה אור חדש הטשאה דאיתקש לזב והדוה כנדה והזב אם זובו וגו' (ויקרא טו) וזב מטמא במשא דכתיב (שם) וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב והנשא אותם וגו' אף הזב במשמע אותם: **כאבן מסמא.** אבן שמונה על גבי יתידות וכלים תחתיה כדכתיב (דניאל ו) והיתים אבן חדא ושמת על פיס גובא ונדה לא זב יושבין עליה אע"פ שלא הכניסו על הכלים, טמאים הכלים דכתיב "כל אשר יהיה תחתיו": **למשמשין.** שאין הכלים המשמשין מטמאים לא במשא ולא באבן מסמא: **למשא.** אבל לא לאבן מסמא דלהכי אהני היקישא דשרץ: **ולוקשה לנבלה.** דאית בה משא ולית בה אבן מסמא והכי עדיף דהו לא צריך לאקושה לשרץ למעוטי מאבן מסמא: **פיגה לאבריס.** אם נחתך אבר ממנה מטמא במשא ובאהל משום תורת אבר מן החי אבל לא משום תורת אבר מן הנבלה ונפקא מינה דלא מטמא באבן מסמא: **אף ע"ז פיגה לאבריס.** כגון ע"ז של חולות אבר אבר ממנה אינו מטמא כלל משום ע"ז: **דבעי רב אחא.** לקמן (דף פג:): **אליבא דרבי עקיבא בעי לה.** דלאקשה לנדה (*למשא) מי אמרינן להא נמי איתקש או דילמא לאומרא מקשינן לקולא לא מקשינן: **דלא מטמאה.** דהא איתקש לשרץ ובשרץ כתיב מגע ולא כתיב משא: **למשמשיה.** תירולא היא: ורבי

דלא מטמאה דהא איתקש לשרץ כי פליגי בפ"ל דע"ז ופי' רש"י ותוספות ד"ה ורבי

שלריכה שימה והשתא א"ש הא דמייתי בפרק בתרא דנדה ומיתיתי אבן כו'

על פוס גובא שלריכה שימה ואתויי לך קשה בעיל רש"ל

רבינו חננאל

ראשונה אליבא דר"ע ושארא טולהו לדברי הכל ובהא איפליגו רבה ור' אלעזר אליבא דר"ע ורבנן. רבה סבר דלרבנן לא מסמיא ע"ז באבן מסמא. ומ' אבן מסמא כגון *) אבן (שמא) [שמה] על מושב ועל האבן ע"ז וגיפלה ע"ז וגיפלה האבן. ובא אדם וישב על אותו מושב והאי היא דכתיב והישב על הכלי אשר ישב עליו הזב. ותני עלה אפי' ישב על עשרה מצעות זה ע"ג זה אפילו ע"ג אבן מסמא. דאע"ג דהא בזב אטורה נדה נמי ומושב נדה מסמא באבן מסמא. דאמר רבה דסבר ר' עקיבא ע"ז כנדה. אבל לענין משא סבר רבה דאפילו רבנן מודו שהיא מסמאה במשא. ור' אלעזר סבר. באבן מסמא כולי עלמא לא פליגי שאין ע"ז מסמא ובמשא הוא

רב נסים גאון

פ"ט כי פליגי באבן מסמא כו'. *) עיקר דילה בתורת כהנים

והישב על הכלי אשר ישב עליו הזב אין לי אלא בזמן שהוא ישב עליו ונגע בו מנין לעשרה מושבות זה על גבי זה ואפילו על גבי אבן מסמא ת"ל והישב וכיוצא בו אמרו בנדה ובעלה יכול היא והוא לא יטמאו מומאה חמורה כו' וכאן לי' מושבות זה על גבי זה ואפילו על אבן מסמא ת"ל וכל המשכב ובמסכת נדה בפרק דם הנדה (דף נה) אמרו אי מה היא מטמאה באבן מסמא אף דמה נמי מסמא באבן מסמא מקרא (ויקרא טו) אתם אתם מיעטם הוא ובתחלת עוקצתא אמרו זב הזב וריקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן הטמא ודם נדה כיוצא במרכב מבחוץ ותאמר בתן מבמרכב שהן שוה מגען למשאן למסא אדם ולמסא בגדים מה שאין במרכב דומר במרכב שהמרכב תחת אבן מסמא מה שאין כן בהן ובמשנה נמי בתחלת הסדר יש כזה הענין ובפרק חיטוקת (דף סט) שנינו הזב והנדה והזובה והיולדת והמצורע שטהו מטמאין במשא עד שיטמוק הבשר ובתלמוד אמרו מאי במשא אמר כל מת מי לא מטמא במשא. אלא מה במשא באבן מסמא דכתיב (דניאל ו) והיתית אבן חדא ושמת על פוס גובא. מה שרץ לא מטמא באבן מסמא אף ע"ז לא מטמא באבן מסמא ורע שהשרץ הזכיר בו הכתוב נגיעה כדכתיב (ויקרא יא) ונגע בנבלתם ומפרשי ליה רבנן בסגע הן מטמאין ואינן מטמאין במשא ודאיל ואינו מטמא אלא בנגיעה בלבד כמו כן אינו מטמא על גבי אבן מסמא שהרי לא נגע

*) עיין ערוך ערך אבן מסמא.

ב א מיי' פ"ח מהלכות מעכב ומושב פלי"ד:

[ועיי' תוס' ע"ז מ: ד"ה לענין]

ג ב מיי' פ"ו מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ג:

נוסח אמנה (לד פג:)

אילרות טל רבה

מתי רבה ונא באמ חולקת תק ורה בענין:

תוספות ע"ז

1. בנדה
2. כשרץ

II

1. כגון
2. משא
3. אבן מסמא

דאמר קרא ל"ל בכריהו כע"ל רש"ל ומ"כ דלפי תוס' לא היה כתוב כתי מימרא דרבה ולכן לא מלינו' תוס' לעיל ואמר רבה